

NYT FRA SPROGNÆVNET

JANUAR 2021

Dansk
Sprognævn

INDHOLD

Pejlemærker for Dansk Sprognævn

Dansk Sprognævn har lagt en ny strategi som vil udgøre fundamentet for vores virke fra nu og til udgangen af 2024.

Bag om ordene: *Samtykke og frivillighed*

Den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

Desinformation, disinformation, misinformation og fake news

Er vi enige om hvad vi mener med disse ord?

Ny bog

- *Grammatiske termer* – en opslagsbog om grammatik

Spørgsmål & svar

- Stort eller lille begyndelsesbogstav i artikel foran flerledet navn
- *Vi ses på den anden side*

VIDSTE DU ...

... at du kan læse oplysende og underholdende opslag om sprog på vores facebookside? – Og at du sagtens kan læse med selvom du ikke har en facebookprofil? I 2020 havde vi fx opslag om folkeetymologier (*manuskript* for *manuskript*), pendulord (*patetisk*), ords eller udtryks betydning og etymologi (*skomagerpot*, *amager halshug*), vores opgaver og forskning (Nye ord i dansk, Sprogprisen.dk, nye udgaver af *Nyt fra Sprognævnet*).

Pejlemærker for Dansk Sprognævn

Dansk Sprognævn har lagt en ny strategi som vil udgøre fundamentet for vores virke fra nu og til udgangen af 2024.

PROGNÆVNETS BESTYRELSE

og repræsentantskab har medvirket i strategiarbejdet, og strategien er forhandlet endeligt på plads med Kulturministeriet i slutningen af sidste år.

Vores nye strategi ændrer ikke fundamentalt ved vores virkefelt, for det er givet i lovgivningen, som i øvrigt mimes i vores 'mission': "Dansk Sprognævn er den statslige forsknings- og informationsinstitution som følger det danske sprogs udvikling, giver råd og oplysninger om det danske sprog og dansk tegnsprog og fastlægger den danske retskrivning".

Men strategien sætter nogle nye og ambitiøse mål, og i denne artikel vil jeg med tre nedslag i den samlede strategi fremhæve hvad vi særligt skal bemærkes for i de kommende år.

I 2024 UDKOMMER 5. UDGAVE AF RETSKRIVNINGSORDBOGEN

Normeringen af dansk retskrivning er nævnets særlige og centrale opgave. Det normeringsarbejde som mest prægnant manifesteres i *Retskrivningsordbogen*, er Dansk Sprognævns væsentligste redskab til at fastholde standarder for den skriftlige norm, og dermed for dansk.

Uden en fælles norm for retskrivningen vil både analoge og digitale kommunikationsprocesser blive vanskeliggjort og samtidig blive mindre effektive. *Retskrivningsordbogen* er derudover en resurse der danner rettesnor for en lang række andre ordbøger og opslagsværker.

Ordbogen er siden den seneste udgave i 2012 løbende blevet opdateret med nye ord, men en opdatering af retskrivningsreglerne og en mere

2021-2024
Ny strategi for Dansk Sprognævn

retskrivning sb., -om, -er, i
sms. retskrivnings-, /k ret-
skrivningssystem.
retslig (ef. retlig) adj., -t
retsløge sb., -n, -r.
retsløgeråd
retslørd adj., ikk. d.s.
retsløs adj., -t

**Dansk
Sprognævn**

fundamental revision har ikke fundet sted siden 4. udgave af ordbogen udkom i 2012.

I løbet af årene har vi observeret en række ændringer i brugen af de ord som allerede er med i ordbogen, og vi begynder allerede nu arbejdet på en 5. udgave af *Retskrivningsordbogen* med udgivelse i 2024.

Denne 5. udgave skal planlægges og publiceres som et digitalt produkt der sætter retskrivningens resurser i spil på en langt mere brugervenlig måde (det kunne fx være ved at eksplicite information om bøjninger eller sprogbrugernes typiske problemer med afvigelser fra normen eller ved at udfolde retskrivningsreglerne så de bliver mere tilgængelige).

Vi vil ikke alene udgive en ny udgave af *Retskrivningsordbogen*. Vi vil fortsætte med at have fokus på hvordan den kan spille en central rolle i forhold til udviklingen af dansk sprogteknologi. I forbindelse med den nationale strategi for kunstig intelligens vil vi udbygge og omlægge *Retskrivningsordbogen* så den frit kan benyttes til sprogteknologiske formål.

ORDSAMLINGEN SKAL I SPIL SOM 'SPROGETS HUKOMMELSE'

Sprognævnets ordsamling, som er klassificeret som kulturarv, blev oprettet i 1955 og indeholder i dag ca. 1,1 mio. citater fordelt på ca. 365.000 forskellige ord, og vi tilføjer til stadighed nye citater og ord.

Indsamlingen af de nye ord og udtryk er først og fremmest en selvstændig forskningsopgave med sproghistorisk værdi, og det er en opgave som det alene påhviler os i Sprognævnet at udføre. Lidt populært kan vi betegne ordsamlingen som 'det danske sprogs hukommelse', og hovedparten af ordene findes ikke i nogen ordbøger – fx rummer *Retskrivningsordbogen* ca. 65.000 opslagsord, og *Den Danske Ordbog* (udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab) rummer godt 100.000 opslagsord.

Spørgsmål som fx "hvornår kom et ord ind i dansk?", "hvad betød det (oprindeligt)?" og "hvor kom det fra?" kan i mange tilfælde alene besvares ved at dykke ned i Dansk Sprognævns ordsamling. På den måde giver ordsamlingen et helt unikt indblik i vores sprogs udvikling.

Vi vil udbygge og videreudvikle ordsamlingen, og det er en udvikling som skal følge to nye spor: For det første skal der være bedre mulighed for at alle danskere byder ind med de nye ord som de støder på i deres hverdag (fx via en app), og for det andet vil vi udvikle ny software (kunstig intelligens) så der automatisk kan findes flere nyordskandidater end i dag.

Traditionelt har Dansk Sprognævn primært beskæftiget sig med sproget i de redigerede medier som nævnets korpusser primært er opbygget af. Dette skal fortsat være omdrejningspunktet, men for at kunne følge sprogets udvikling er der behov for forskning i og formidling om andre typer af sprogbrug end den der findes i sådanne medietekster, fx i unges sprogbrug, i sproget på sociale medier og i sprogbrug der henter sin inspiration i slangudtryk og i fremmedsprog.

Sprognævnet vil udvikle nye indsatser på disse felter.

SPROGET FÅR SIN EGEN FESTIVAL: SPROGENSE

Dansk Sprognævn skal de kommende år være mere synligt i det danske samfund, og det er et strategisk sigte at nævnet bidrager væsentligt til den demokratiske samtale om det danske sprog og hermed til kulturforståelsen.

Udviklingen af en sprogfestival i tæt samarbejde med Nordfyns Kommune bliver central i disse bestræbelser. En gang om året vil vi bidrage til at omdanne Bogense til en sprogfestival hvor alle er velkomne.

Vi vil tage sproget med ud i de hyggelige gader, på caféerne, i kirken og på spillestederne og skabe miljøer hvor alle involveres og sproget gøres levende, samtidig med at fagfolk og specialister mødes til dialog med fokus på sprogets rigdom.

Med *Sprogense* vil vi få Bogense til at summe af store og små bogstaver, ord, leg, læring, samtaler, digte, taler, dialekter, udstillinger, interaktioner, emojis, sjov, sprogteknologi, musik og underholdning. Det bliver en festival hvor alle kan komme til orde og bruge sproget på alskens måder.

Ovenstående nedslag er tre hovedelementer i Sprognævnets strategi, men vi er meget mere, og vi kommer til at (fortsætte med at) bidrage på mange felter. [Det kan du læse mere om i strategien her på Sprognævnets hjemmeside.](#)

THA

Bag om ordene: Samtykke og frivillighed

Den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

ANNA SOFIE
HARTLING
(f. 1982) er forsker i
Dansk Sprognævn.

DEN DER TIER, SAMTYKKER, siger en gammel latinsk talemåde – *qui tacet, consentit*. En anden version, der formentlig er den oprindelige på latin, lyder *qui tacet, consentire videtur* 'den der tier, synes at samtykke'.

Den nye voldtægtsbestemmelse, der trådte i kraft ved årsskiftet, er som bekendt baseret på samtykke, men det er heldigvis ikke ovennævnte talemåde bestemmelsen bygger på. Skønt passiven i *videtur* 'synes' i den længere version bløder betydningen lidt op – den der tier, **ser blot ud som om** han/hun samtykker – er det svært at forestille sig et helt tavst (og passivt) samtykke i den seksuelle akt. Som vi skal se, bygger den nye bestemmelse snarere på en antagelse om det modsatte af talemåden: Den der tier, samtykker ikke.

Samtykket behøver imidlertid ikke bestå af ord – hverken skrevne eller talte. Justitsminister Nick Hækkerup understregede flere gange i løbet af efteråret at man ikke skal frem med papir og pen, og at samtykket kan være ordløst i form af "kys, berøringer, nydende lyde og "relevante bevægelser", som der også står i den aftaletekst der gik forud for det egentlige lovforslag.

Straffelovrådet, som består af 11 juraeksperter (10 medlemmer og en formand), blev bedt om at vurdere det politiske oplæg til ændringen af voldtægtslovgivningen, og for knap et år siden, i februar 2020, præsenterede rådet sin betænkning om politikernes forslag. Af betænkningen fremgår det at 10 af rådets 11 eksperter anbefalede at den nye lov skulle basere sig på frivillighed fremfor på samtykke.

Illustration: Katrine Clante.

Det ville have været mere lig den svenske voldtægtsbestemmelse, som allerede i 2018 blev ændret, og hvis indledning nu lyder:

Den som, med en person som inte deltar frivilligt, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år. (6 kap. Om sexualbrott, 1 §, den svenske straffelov).

I efteråret 2020 kom de politiske partier i Danmark imidlertid til enighed om ikke at følge Straffelovrådets anbefaling og fremlagde et udkast til lovforslaget med følgende ordlyd:

”§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.”

Når man læser uddragene fra hhv. den svenske og den danske straffelov, får man det indtryk at den svenske voldtægtsbestemmelse der gælder ”samlag eller en annan sexuell handling”, dæk-

ker bredere end den danske der kun omtaler ordet *samleje*. Imidlertid kan man i § 225 i den danske straffelov læse at ”[b]estemmelserne i §§ 216-224 tilsvarende [finder] anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.”

Dertil kan det nævnes at ordet *samleje* så sent som i november blev redefineret i Den Danske Ordbog (herefter DDO): Hvor betydningen før entydigt gik på ’indtrængen af penis i skeden (eller anus)’, har ordet nu, ifølge ordbogen, en langt bredere betydning, nemlig ’seksuelt samvær mellem mennesker, typisk med henblik på gensidig nydelse og tilfredsstillelse – om både vaginal og anal penetration og i nyere tid også bredere om andre seksuelle aktiviteter’. Om ordet *samleje* så i det hele taget er det rette at bruge i en lov om voldtægt, er en anden diskussion.

Corona og siden også me too-relaterede ord har fyldt meget på mediearenaen i 2020, men der har også været plads til debatten om den

nye voldtægtsbestemmelse, og ordene *samtykke* og *frivillighed* er gået igen et betragteligt antal gange. Man har bl.a. diskuteret om det er afgørende om det er det ene eller det andet ord der står i lovteksten, og argumenter for begge dele er blevet fremsat.

Men hvad er op og ned på de to ord? Kommer det ud på et om voldtægtsloven i Danmark er frivillighedsbaseret eller samtykkebaseret? Her vil vi se på ordenes historie, dannelse og betydning.

ORDENES HISTORIE OG DANNELSE

Både *samtykke* og *frivillighed* er gamle ord i dansk, og heraf er *samtykke* ældst. Af kilderne kan vi se at det formentlig er dannet i gammeldansk, dvs. i perioden 1350-1500, af *sam-* og *tykkes* 'synes, mene'. Ordet kendes også fra norrønt (oldislandsk) i formen *samþykkja*. Førsteleddet *sam-*, som etymologisk set er samme ord som *samme/sammen*, kan føres helt tilbage til sanskrit – ja, førsteleddet i ordet *sanskrit*, *sans-* (eller på sanskrit *sams-* fra *sams-kr̥-tā*), er faktisk beslægtet med *sam-*.

Som det fremgår ovenfor, kom *samtykke* som verbum først, og heraf er substantivet *samtykke* afledt, men man har, omtrent så længe man har haft ordene i dansk, kunnet anvende *samtykke* som både verbum og substantiv, præcis som i dag: *Jeg samtykker* (verbum) og *jeg giver dig mit samtykke* (substantiv).

Adjektivet *frivillig* er formentlig indlånt i ældre nydansk, dvs. i perioden 1500-1700, som et oversættelseslån fra tysk *freiwillig* med betydningen 'af fri vilje'. Hver for sig kendes ordene *fri* og *villig* imidlertid fra længere tilbage i dansk.

Ordet *fri* ser ud til at være lånt ind i perioden 1350-1500 fra middelnedertysk *vri* med samme rod som verbet *fri* 'bede nogen gifte sig med én', som igen er dannet fra en rod med betydningen 'elske, skåne' (formentlig med oprindelse i keltisk).

Ordet *villig*, der er afledt af *vilje*, som kendes fra norrønt *vili*, ses anvendt som adverbium i gammeldansk (1350-1500) i formen *willielighe* og som adjektiv i hvert fald fra perioden 1500-1700.

Det er ikke helt klart hvornår adjektivet første gang afledes med suffikset *-hed*, men det tidligste eksempel på *frivillighed* i Ordbog over det Danske Sprog (herefter ODS), som dækker dansk fra 1700 til 1950, er fra 1704, hvor det optræder i Mogens Wingaards (1639 – ca. 1710) oversættelse af de første fem bøger af den romerske historiker Quintus Curtius Rufus' tibindsværk om Alexander den Stores historie (fra det 1. århundrede e.Kr.).

Etymologisk set har ordet *samtykke* en indbygget reciprocitet, dvs. gensidighed; det at (mindst) to personer *gør* noget sammen og med hinanden. Slår man førsteleddet *sam-* op i ODS og DDO (dvs. som nævnt ordet *sammen* i forkortet form), finder man følgende: '1. led [= førsteled] angiver især dels identitet, ensartethed olgn., dels fællesskab, indbyrdes forbindelse olgn.' (if. ODS) og 'bruges for at udtrykke overensstemmelse, fælles tilstedeværelse eller indbyrdes forbindelse' (if. DDO).

Ords etymologi kan sjældent tages til indtægt for hvad ordene betyder, og hvordan de bruges i moderne dansk. Det gælder måske især jo ældre den etymologi er. Det er dermed formentlig at strække argumentet for langt at sige at brugen

Illustration: Katrine Clante.

af ordet *samtykke* i straffelovens § 216 understreger at gensidighed eller enighed må være fundamentet for sex – eller for at bruge de to ord der indgår i *samtykke* – at begge parter *sammen* må *tykkes* at sex er en god idé. Omvendt kan det ikke afvises at *samtykke* i kraft af førsteleddet *sam-* i højere grad end *frivillighed* kan give associationer til noget der sker i fællesskab, i overensstemmelse, som et samarbejde, som noget der kræver en indbyrdes forbindelse e.l.

ORDENES BETYDNING

Hvad betyder så disse to gamle ord i dag? DDO, som beskriver moderne dansk, definerer *frivillighed* som 'det at gøre noget, fx tage del i en aktivitet eller et projekt, på frivillig basis'. Adjektivet *frivillig* har to betydninger i DDO: 1) 'som sker eller foretages af fri vilje' og 2) 'som gør noget af egen fri vilje; som ikke er tvunget'.

Verbet *samtykke* defineres med følgende to

betydninger: 1) 'erklære sig enig i noget; give sin tilslutning til noget' og 2) 'give sin tilladelse til noget – især i juridiske sammenhænge'.

Under substantivet *samtykke* står der de samme to betydningsangivelser (indledt med *det at*), men verbets betydning 2) er substantivets betydning 1), dvs. 1) 'det at give sin tilladelse til et forslag, en anmodning, en ordning el.lign. – især i juridiske sammenhænge' og 2) 'det at erklære sig enig i noget'.

Om sprogbrugen i verbets betydning 2) og substantivets betydning 1) står der at den er formel. Fordelingen af de to betydninger antyder altså at den betydning som *at samtykke* hyppigst anvendes med, er den mere hverdagsproglige, mens *et samtykke* hyppigst anvendes i juridiske sammenhænge eller i hvert fald i mere formel sprogbrug.

Uanset hvordan betydningerne er fordelt for de to ordklasser, og uanset at det er verbet *sam-*

tykke der er anvendt i den foreløbige udformning af voldtægtsbestemmelsen, kan vi altså konstatere at *samtykke* har et større juridisk præg end *frivillighed*.

Ordnes betydning indebærer også at den person som subjektet bag verbet *samtykke* eller forbindelsen *give sit samtykke* refererer til, er mere aktiv end en der er frivillig. At samtykke eller at give sit samtykke kræver netop at man aktivt tilkendegiver sin mening – om det så sker nok så ordløst – mens man i højere grad kan være frivillig på en passiv måde.

Derfor kan man på baggrund af ordnes betydning argumentere for at en voldtægtslov baseret på samtykke – sammenlignet med en lov baseret på frivillighed – har større potentiale til at beskytte den der tier og er passiv under sex, ved at kræve at der skal være et *ja*, og ved at kræve at den anden part har sikret sig at dét *ja* er kommet til udtryk.

QUI TACET, NON CONSENTIT

Den der tier, samtykker ikke – eller ikke nødvendigvis i hvert fald. Det er den nye voldtægtslovs budskab: Husk altid at sikre dig at den du vil have sex med, på den ene eller den anden måde aktivt har tilkendegivet at ville have sex. Det er et budskab som de folk og organisationer der i årevis har kæmpet for at få voldtægtsbestemmelsen ændret, samtidig håber vil medføre en kulturændring på området, dvs. en ændring af den måde almenheden forstår og taler om voldtægt på.

Det er et skridt på vejen dertil at ordet *voldtægt* i november fik en ny betydningsangivelse i DDO: 'det at have seksuelt samkvem med en

anden person uden dennes samtykke', hvor angivelsen før gik på at voldtægt var et samleje tvunget igennem ved brug af vold eller trusler om vold. Definitionen af *voldtægt* er dermed nu samtykkebaseret i både juridisk sprogbrug og i almensproget.

Det er sjældent helt ligegyldigt om man bruger det ene eller det andet ord, og det er det heller ikke i denne sammenhæng. Ord betyder og bruges forskelligt, har betydningsnuancer, giver forskellige associationer, vækker bestemte følelser osv.

I Sprognævnet kan vi ikke tage stilling til formuleringers juridiske indhold; det er således ikke vores gebet at afgøre hvad der juridisk regnes for et samtykke, eller om det strafferetmæssigt havde været bedre at basere § 216 på *frivillighed*. Men med et rent sprogligt blik på den nye voldtægtsbestemmelse har jeg vist at *samtykke* stiller krav om et subjekt der refererer til en mere aktivt handlende person, og måske i højere grad giver associationer til et fælles projekt (i kraft af førsteleddet *sam-*) end *frivillig* og *frivillighed*.

Desinformation, disinformation, misinformation og fake news

I aviserne støder man fra tid til anden på ordet *disinformation*, som ikke findes i danske ordbøger over almensproget. Her finder man i stedet ordene *desinformation* og *misinformation*, men betyder de det samme som *disinformation*? Og kan man overhovedet bruge *disinformation* i en dansk kontekst?

MARGRETHE HEIDE-MANN ANDERSEN (f. 1971) er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

DEN DANSKE ORDBOG (herefter kaldet DDO) oplyses det at *desinformation* og *misinformation* er synonyme. Betydningerne er 1)

'forkerte, fejlagtige eller ufuldstændige meddelelser der umiddelbart forekommer at være reel information' og 1.a) 'formidling af (bevidst) forkerte, fejlagtige eller ufuldstændige meddelelser som var de reel information'. Det oplyses også at *desinformation* er sjældent.

Disinformation findes ikke i DDO, og altså heller ikke i andre dansk-danske ordbøger. Søgninger i engelske ordbøger viser hurtigt at der er tale om et engelsk udtryk, og at man i engelsk bruger *disinformation* om det at man bevidst videreformidler forkert og fejlagtig information. Dermed kan man altså på engelsk skelne mellem *misinformation* (dvs. ubevidst videreformidling af fejlagtig information) og *disinformation* (dvs. bevidst videreformidling af fejlagtig information).

En tilsvarende skelnen har vi ikke på dansk, hvor en sondring mellem om noget videregives bevidst eller ej, ikke adskiller *desinformation* og *misinformation*. I DDO er de to begreber til gengæld blevet suppleret med *fake news*, der defineres som 'nyhed som er opdigtet, udokumenteret eller faktisk forkert, og som ofte plantes på de sociale medier for at fremme eller fordreje en bestemt politisk sag'. Det oplyses også at udtrykket er kendt fra 2007 i dansk.

Som det vil være fremgået af det ovenstående, betyder *fake news* og *disinformation* nogenlunde det samme, og ofte bruges *fake news*, *disinformation* og *misinformation* lidt i flæng som i dette ek-

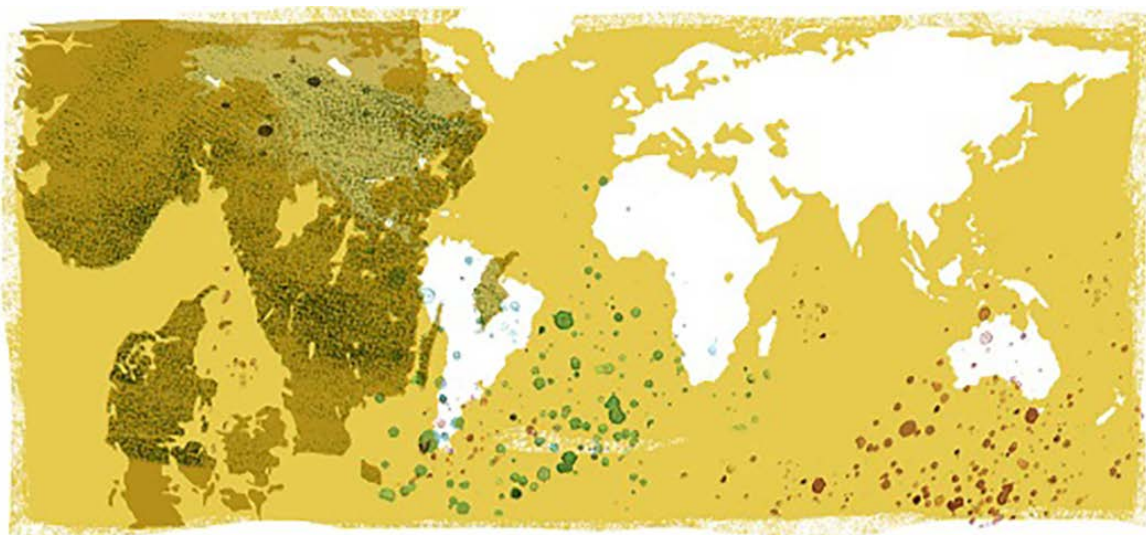

Illustration: Katrine Clante.

sempel fra medievirksomheden Mandag Morgen (mm.dk) 12.6.2020: "Foreningens opgave bliver – med TjekDet som redaktionelt omdrejningspunkt – at skabe en national portal for bekæmpelse af fake news, misinformation og disinformation i Danmark".

Til spørgsmålet om om *disinformation* kan bruges i dansk, er svaret at ja, det kan det godt. Hvis man ønsker at skelne mellem *misinformation* og *disinformation* – og dermed betone den bevidste viderefremstilling af fejlagtige oplysninger – giver det god mening at bruge *disinformation*. *Fake news* kan også bruges, men her er der nok tale om et lidt mere uformelt udtryk.

Til slut skal det nævnes at en søgning i Infomedias mediearkiv viser at *misinformation* og *fake news* er de to mest udbredte udtryk med ca. 25.000 eksempler hver. Til sammenligning bruges *desinformation* og *disinformation* blot omkring 1500 gange – og for især *dis-*

information gælder det at i hvert fald en del af kilderne er engelsksprogede. Det kunne tyde på at *misinformation* og *fake news* indtil videre dækker sprogbrugernes behov på dette område.

VIDSTE DU ...

... at det er valgfrit at sætte accenttegn i flerstavellesord der ender på trykstærkt -e? Accenttegn (accent aigu) kan man bruge over både små og store bogstaver for at undgå misforståelser eller fejllæsninger, fx *café*, *idé*, *entrée*, *passé* og *kupé*. Men man er aldrig tvunget til at bruge accenttegn, og der er derfor ikke noget ord i Retskrivningsordbogen som altid skal skrives med accenttegn. Se mere i retskrivningsreglernes § 5.

Grammatiske termer – en opslagsbog om grammatik

GRAMMATISKE TERMER henvender sig primært til studerende ved sprogfagene på universitetet og læreruddannelsen, men også grammatikinteresserede og studerende på andre uddannelser vil kunne have gavn af bogen.

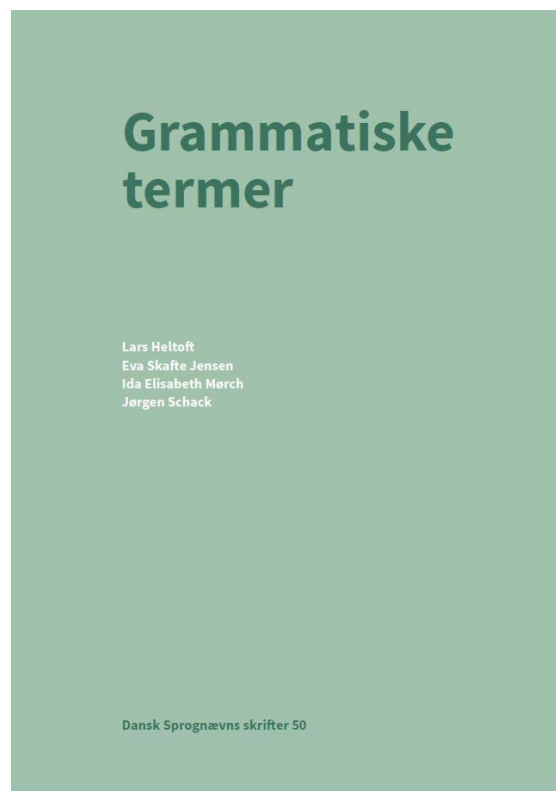
Har du lært grammatik i tysk- eller franskundervisningen, så kan du have lært begreber og betegnelser som passer dårligt til beskrivelsen af dansk. Her i bogen kan du slå fx *imperfektum* op og få at vide at den term der er relevant for dansk, er *præteritum* (og *datid*).

Med bogen i hånden er du som læser udstyret med en nøgle fra andre grammatiske terminologier og traditioner til den danske. Over 400 henvisninger hjælper dig hurtigt hen til det opslagsord hvor det sproglige begreb er defineret og beskrevet.

Grammatiske termer indeholder 275 termer og begreber der alle er forsynet med en definition, relevante eksempler, synonymer og henvisninger til beslægtede termer. 21 faktabokse og oversigter giver overblik og konkrete råd.

OM FORFATTERNE

- Lars Heltoft er professor ved Københavns Universitet.
- Eva Skafte Jensen er seniorforsker ved Dansk Sprognævn.
- Ida Elisabeth Mørch er seniorkonsulent ved Dansk Sprognævn.
- Jørgen Schack er seniorforsker ved Dansk Sprognævn.

Dansk Sprognævns skrifter 50

Bogen kan købes hos boghandleren eller via Bogpriser.dk. Vejledende pris: 149 kr. inkl. moms. 112 sider. ISBN: 978-87-89410-84-5. Udgivelsesdato: 18. december 2020.

Stort eller lille begyndelsesbogstav i artikel foran flerleddet navn

Jeg er i tvivl om stort eller lille begyndelsesbogstav i artiklen *det* i sætningen *Undersøgelsen udføres af det/Det Strategiske Informations- og Operationscenter (SIOC)*. Når et flerleddet navn ikke indeholder en bestemt artikel, fx *Strategisk Informations- og Operationscenter (SIOC)*, skal en syntaktisk begrundet bestemt artikel så skrives med stort eller lille begyndelsesbogstav?

Retskrivningsreglerne svarer ikke direkte på dette spørgsmål selvom det berøres i § 12.2 om flerleddede navne. Her står der at i navnet *Det Kongelige Teater* skrives alle tre ord med stort begyndelsesbogstav, men når der kommer noget ind mellem artiklen og resten af navnet, så skrives artiklen med lille begyndelsesbogstav, fx *det nyistandsatte Kongelige Teater*.

Vi mener at denne regel kan tolkes sådan at en artikel som af syntaktiske grunde står foran et flerleddet navn, også skal skrives med lille begyndelsesbogstav. I dit eksempel skal der altså stå: *Undersøgelsen udføres af det Strategiske Informations- og Operationscenter (SIOC)*.

IEM

Vi ses på den anden side

Her i coronatiden hører jeg ofte udtrykket "vi ses på den anden side" brugt i betydningen 'vi ses når coronakrisen er overstået'. For mig betyder udtrykket dog noget lidt andet, nemlig noget i retning af 'vi ses i det næste liv', altså efter døden. Hvem har ret?

Det er rigtigt at "vi ses på den anden side" kan bruges i to forskellige betydninger. Lige nu bruges det nok især som en hilsen hvormed vi mener at vi ses når coronakrisen er overstået.

Det beskrev chefredaktør Lisbeth Knudsen således på altinget.dk 3.4.2020:

"Vi har fået en ny slags afskedshilsen til hinanden i disse coronatider. Det kække, uforpligtende og muntre "Hav en god dag" er med ét blevet afløst af det håbefulde og lettere spirituelle "Vi ses på den anden side". Vi fuldender aldrig sætningen. Vi ved godt, hvad der menes. På den anden side af coronaen, som om det var noget, der forsvinder fra den ene dag til den anden. Og hvad der venter os på den anden side, det ved vi til gengæld meget lidt om."

Også før coronakrisen kunne man dog finde udtrykket brugt om at vi ses igen (evt. i overført betydning) når en eller anden form for krise er overstået, som i dette citat fra voresborn.dk 6.11.2008: "Hun mener også, det er i orden at sætte parforholdet lidt på lavblus, når man lige har fået et lille barn. "Man må bare se hinanden ind i øjnene og sige: Jeg elsker dig, vi ses på den anden side," siger hun."

Og så er der endelig den version der bruges

» om at vi mødes igen efter døden, som i dette mindeord der blev bragt i Dagbladet Roskilde 28.3.2008: "Hvil i fred min ven! Vi ses på den anden side".

Det er klart at hvis man forbinder udtrykket "vi ses på den anden side" med noget der har med døden at gøre, er det opsigtsvækkende når folk bruger det som en almindelig hilsen i coronatiden, i og med at corona jo kan være en livstruende virus.

Her gælder det som altid om at man som modtager skal være opmærksom på at afsenderen af udtrykket nok har en anden betydning i tankerne (og at man dermed ikke behøver at føle sig stødt), og at man som afsender skal tænke på at modtageren kan misforstå udtrykket (og at man dermed ikke bør sige det til personer man ikke kender, eller som i forvejen er syge).

MHA

Dansk Sprognævn

■ Ansvarshavende redaktør: Thomas Hestbæk Andersen

■ Redaktion: Margrethe Heidemann Andersen, Kirsten Lindø Dolberg-Møller, Ida Elisabeth Mørch og Michael Nguyen

■ ISSN: 2446-3124

■ Layout: Pernille Kleinert

■ DTP: René Malchow

Usignede artikler og artikler med initialer giver udtryk for Sprognævnets mening. Artikler med navn giver ikke nødvendigvis i enhver henseende udtryk for Sprognævnets mening.

ASH	Anna Sofie Hartling
ESJ	Eva Skafte Jensen
IEM	Ida Elisabeth Mørch
JS	Jørgen Schack
KLD	Kirsten Lindø Dolberg-Møller
MHA	Margrethe Heidemann Andersen
MN	Michael Nguyen
MR	Marianne Rathje
PJH	Peter Juel Henrichsen
THA	Thomas Hestbæk Andersen
TW	Thomas Widmann

Nyt fra Sprognævnet udgives af Dansk Sprognævn. Tidsskriftet udkommer 3 gange om året og er gratis. **Tilmelding sker på Sprognævnets hjemmeside.** Så får du en e-mail 3 gange om året, dvs. hver gang bladet udkommer.

Følg også Dansk Sprognævn på nettet, på LinkedIn og på Facebook:

■ Hjemmesiden: dsn.dk

■ LinkedIn: [Dansk Sprognævn](#)

■ Facebook: [Dansk Sprognævn](#)

Dansk
Sprognævn

Adelgade 119 B

5400 Bogense